

([Време](#))

"Какав дан! Мислим да смо погодили пет тенкова, али нисам сигуран јер је било толико прашине и тенкова! Тешко је било и одабрати циљ. Ја сам чак отворио ватру на нашу самохотку мислећи да је руска. Тачно знам да сам уништио руску самохотку јер је била само 50 метара испред мене. Њени комади долетели су до мога 'Тигра'. Какво лудило! Током обуке су нам говорили да треба да уништавамо циљеве на великим даљинама, али није ми падало на памет да су у виду имали овакву раздаљину. Мислим да смо уништили и неколико непријатељских противтенковских оруђа". Командир тенка, есесовац Јоаким Шол сутрадан је у свој дневник уписао: "16. јул 1943. Још један дан у паклу. Буквално смо стрељали непријатељску пешадијску колону која је покушавала да приђе нашим гренадирима с бока. Чак и у 'Тигру' чули смо како наши војници радосно вичу сваки пут када би граната пала усред Руса. Дивно смо се осећали. Мада, искрено говорећи, поглед на расуте делове тела није представљао никакво задовољство."

С друге стране, будући херој Совјетског савеза Григориј Пенезко: "Била је таква бука да је пробијала уши, крв је из њих текла. Општи тутањ мотора, разбијање метала, грохот, погоци кумулативних граната, дивљи шкргут разнетог гвожђа, директни погоци избацивали су куполе, савијали топовске цеви... Од погодака у резервоаре горива тенкови би одмах планули. Подизали су се поклопци, посаде су покушавале да напусте возило. Видео сам напола спаљеног младог поручника како виси на оклопу. Рањен, није могао да се извуче. Наши тенкисти који су се спасли из уништених возила тражили су на

пољу непријатељске посаде које су такође остале без технике и тукли их пиштољима, хватали се у коштац. Сећам се неког капетана који се попео на погођеног немачког 'Тигра' и по поклопцу ударао аутоматом не би ли истерао хитлеровце".

Оба цитата односе се на Курску битку која се одиграла од 5. до 20. јула за Немце, односно од 5. јула до 23. августа 1943. године за Русе. Разлог тој разлици је што Немци као битку воде само своју неуспелу операцију "Цитадела", покушај да пробију линије совјетске одбране на боковима Курске избочине, опколе и униште два фронта Црвене армије, док је за Совјете то била само прва, дефанзива фаза планиране операције која је настављена контранападима "Кутузив" и "Полководец Румјанцев" и окончана ослобађањем Харкова 23. августа.

Што се тумачења Курске битке тиче – шта год под њом подразумевали – она из године у годину и из деценије у деценију постају све компликованија и, наизглед бар, тежа за разумевање. Тек за то има мноштво разлога, али општи утисак је да се озбиљни напори историчара и резултати њихових истраживања још увек, ако већ не све више и више, губе у магли политилчке ревизије историје. Па понекад изгледа као да Немцима данас до победе код Курска фали само то што су битку – изгубили. Или, по једном духовитом коментару поменутих ревизионистичких напора, Немци су у Курској бици "постигли пораз" а Совјети "претрпели победу".

А у ствари

Сви генерали су после битке паметни, а поражени су углавном најпаметнији, па тако треба гледати на послератне мемоарске оцене свих битака, па и ове. Али, како почетком лета 1943. стоје ствари на Курској избочини широкој око 200 и око 150 километара увученој у линију немачког Источног фронта?

После Стаљинградске битке и зимских дејстава 1942/1943 дошло је до оперативног предаха од априла до јуна, током које су се и једни и други припремали за летњу кампању. Немци су припремали стратегијску операцију "Цитадела", истовремени напад на северни и јужни бок Курске избочине, отсецање, опкољавање и уништавање Централног и Вороњешког фронта Црвене армије. У том циљу окупљено је око 50 немачких дивизија, међу њима 18 тенковских и моторизованих, две тенковске бригаде, три самостална тенковска батаљона и 8 дивизиона артиљеријских јуришних оруђа – укупно око 900.000 људи по совјетским изворима. Групом армија "Центар" командовао је фелдмаршал Гинтер Клуге а групом "Југ" фелдмаршал Ерих Манштајн, а њиховим ударним снагама Валтер Модел и Херман Хот. У операцију су укључене елитне тенковске СС дивизије: "Адолф Хитлер", "Рајх" и "Мртвачка глава". Војска је додатно опремљена новим оружјем: 134 борбена и 14 командних тенкова "Тигар", 190 борбених и 11 командних и инжењеријских "Пантера", 90 јуришних самохотки "Фердинанд" тј. са укупно 348 тенкова и самохотки нових типова.

Међутим, планирање немачке операције "Цитадела" није ишло глатко. Крајем фебруара 1943, после Стаљинградске битке, стање у Вермахту било је далеко од доброг. Хитлер није сменио Манштајна после повлачења са Кавказа због страха од величине губитака које би то могло изазвати, већ му је допустио слободу акције коју је овај тражио. Манштајн је предлагао ликвидацију избочина на Источном фронту, првенствено код Курска, али су све операције одложене док не прође распутица, пролећна сезона којом је владало блато на свим путевима и теренима, проблем у ком се немачка војска дословно заглибила – као и Црвена армија, уосталом.

Манштајн је још у фебруару 1943. предложио да Немци сачекају предвиђену совјетску офанзиву и серијом контраудара нападну изложене бокове Црвене армије, али је Хитлер предлог одбацио због политичких последица његове дефанзивне замисли, и то после Стаљинграда. Почетком марта Манштајн предлаже удар на Курску избочину чим се заврши пролећна распутица: Хитлер одобрава, али операција је средином априла

одложена за 3. мај или не много касније, због лошег времена и потребе да се немачке јединице попуне. Унтернехмен Зитаделле, операција "Цитадела" замишљена је као блицкриег који треба извести пре но што се Црвена армија укопа и утврди. Немци су, међутим, већ имали снимке из ваздуха на којима су видљиви не само веома јаки одбрамбени положаји на правцима планираног немачког напада, већ и да си у основу Курске избочине концентрисаан два совјетска фронта, Централни и Вороњешки. Фелдмаршал Модел је зато упозоравао да се припреме за напад не смеју продужавати, а 27. априла предложио је Хитлеру отказивање операције "Цитадела" због кашњења и прелазак на дефанзивни план чекања на совјетски напад. Манштајн је веровао у успех, али је у мају и он био забринут. И он се вратио идеји да немачке снаге остану у стратегијској дефанзиви, да офанзиву Црвене армије разбију на одбрамбеним положајима и јаким контраударима у бокове совјетских снага.

Али то је план који ће код Курска успешно спровести – Црвена армија.

Припреме

Почетком маја месеца одржан је састанак највиших официра немачке врховне команде на ком су разматране могуће опције у вези операције "Цитадела": да почне што пре, да се одложи због боље припреме или, као треће, откаже у корист одбрамбене операције. Одлука није донета, а ни "Цитадела" отказана него одложена за 12. јун. Према неким изворима, генерал Хајнц Гудеријан је на састанку с Хитлером 10. маја рекао: "Да ли је неопходно напасти Курск ове године? Да ли мислите да ико зна где је Курск? Свет се не брине хоћемо ли заузети Курск или не. Шта је разлог за притисак да ове године нападнемо Курск и, штавише, да уопште нападамо на Источном фронту?" Хитлер је одговорио: "Знам. При помисли на то преврне ми се стомак." Гудеријан је закључио: "У овом случају ваша реакција на проблем је добра. Оставите га на миру." Хитлер и немачка команда су ипак прихватили офанзиву, мада се са порастом проблема и изазова све више фокусирао на ново оружје победе, тенкове "Тигар" и "Пантер" те самоходни топ "Фердинанд". У очекивању нових оружја одложио је операцију за 20. јун а онда, после поновљеног предлога оперативног штаба да се од офанзиве одустане почетак одложио за 3. јул, а 1. јула за 5. јул.

Армагедон - 70 година од Курске битке

Пише: Александар Ћирић
недеља, 28 јул 2013 19:06

Армагедон - 70 година од Курске битке

Пише: Александар Ћирић
недеља, 28 јул 2013 19:06

Пише: Александар Ћирић
недеља, 28 јул 2013 19:06

[illegible]

BATTLE OF KURSK

4 JULY - 1 AUGUST 1943

Армагедон - 70 година од Курске битке

Пише: Александар Ћирић
недеља, 28 јул 2013 19:06

